

TAZ #2017

VERSLAG JONG THEATER

De Winnaars Jong Theater TAZ#2017

TAZ-KBC Jongtheaterprijs

Piste – Michiel Deprez

Uit stof zijn we gemaakt en tot stof zullen we terugkeren. Of kan het bij nader inzien zaagsel zijn? *Piste* keert immers terug naar de essentie van het circus maar ook van het individu in het universum. **Michiel Deprez** – afgestudeerd aan de circusopleiding in Tilburg – toont een bijzondere maturiteit in de wijze waarop hij zijn eigen discipline – de jongleerkunst – ontleedt, de essentie daarin opzoekt en onderweg bijzondere mooie beelden creëert. Van het uittekenen van de piste over het dansant jongleren met zaagsel tot het manipuleren van zware stenen ballen: het intiem persoonlijke staat naast het grote universele, lichtheid naast letterlijke zwaarte, stoffelijkheid naast onstoffelijkheid.

En ondertussen zijn er daar die kleine knipoogjes, de glitterjas van de circusdirecteur, de lampjes die door de toeschouwers bediend worden. Deprez neemt de tijd, laat zijn publiek mee met hem en zijn materie langzaam één worden, en bereikt daarin een staat van zen.

Doorgedreven, ingetogen, secuur, puur: hier in *Piste* staat een maker die vertrekkende vanuit een eigen heel persoonlijk universum als jongleur uiteindelijk het grote universum van een zonnestelsel creëert. Waarin de mens slechts een stofje is. Of wat zaagsel. De laatste doet het licht uit.

Michiel Deprez toont een bijzondere maturiteit in de wijze waarop hij zijn eigen discipline van het jongleren ontleedt en met een puur en secuur materie-onderzoek het persoonlijke aan het universele linkt. Daarom roept de jury Michiel Deprez uit tot **laureaat van TAZ-KBC Jongtheaterprijs**.

Sabam Jongtheaterschrijfprijs House – Lester Arias

In allicht de meest indrukwekkende locatie tijdens deze editie van TAZ, de trofeeënzaal van de Schuttersvereniging, lokt **Lester Arias** je mee in zijn verbeeldingswereld. Onze ontmoeting speelt zich af 's nachts, 'at 2 o'clock in the morning', in een staat tussen slapen en waken. Lester presenteert verschillende stukken, nu eens popsong, dan performancetekst, dan weer een flard choreo. Samen vormen ze een ingenieuze puzzel, een assemblage, een structuur, waarmee Arias als performer vervolgens vrijelijk aan de slag gaat, improviserend op de reacties van het publiek. Hij neemt stelling in en commentarieert zijn eigen handelen voortdurend. De voorstelling krijgt daardoor dagelijks een andere gedaante, maar frappeerde de jury in zijn zoektocht naar contact met de toeschouwer, naar authenticiteit, intimiteit. Arias toont zich een veelzijdige, intelligente persoonlijkheid, hij sticht verwarring, doet nadenken, raakt. Waarom zing ik een lied, terwijl de wereld in brand staat? Waarom wil ik dan de liefde bedrijven?

Via een kitscherige vormtaal die schaamteloos uit de popindustrie komt, bevraagt hij de positie van de kunstenaar en die van het publiek. Dat doet Lester Arias overigens niet alleen in de voorstelling zelf, maar ook tijdens een sectordag op TAZ of in de TAZette. Hij neemt positie in en vraagt ons dat ook te doen.

Met de toekenning van de **Sabam Jongtheaterschrijfprijs** aan **Lester Arias**, kiest de jury voor een totaal auteurschap, voor een maker die een eigen praktijk ontwikkelt, en daarin zowel songschrijver, choreograaf als theatermaker is.

De nominaties TAZ-KBC Jongtheaterprijs

Faust, een mechanische komedie – Mats Vandroogenbroeck en Timo Sterckx

Faust opent met een sterk theateraal beeld. Het is er eentje uit de oude doos, dat ons terugvoert naar de absurdisten uit de jaren '50: we zitten zo bij Beckett en Ionesco. Ook het taalfilosofische spel van betekenis en betekenaar sluit er bij aan. De jury apprecieert precies het onderzoek dat deze jonge makers aangaan met dit materiaal en de theaterale verbeelding die ze erop loslaten. De vorm valt hier heel consequent samen met de inhoud. De poging grip te krijgen op de realiteit, macht te verwerven, te ontsnappen: het speelt zich grotendeels af in de taal.

Frappant genoeg krijgt de betekenis van deze strijd pas zijn beslag op het ogenblik dat de tekst aan belang inboet, en het spel tussen de twee protagonisten de overhand neemt. Daar krijgt de voorstelling een indrukwekkend elan en tuimelen de krachtige beelden over mekaar heen. Met een ongebreidelde energie gooien de twee makers zich in de eindstrijd, die beslecht wordt in een prachtige mise en abyme (venstertje in venstertje). De poging blijkt sisyphusarbeid, ontsnappen mislukt altijd opnieuw.

De jury nomineert *Faust, een mechanische komedie* voor de TAZ-KBC Jong Theaterprijs voor het doorgedreven onderzoek van Timo Sterckx en Mats Vandroogenbroeck, voor de ontwikkeling van hun ambacht en de uitwerking van het totaalconcept.

House – Lester Arias

Zie hoger.

De nominaties Sabam Jongtheaterschrijfprijs

gebergte – Matthias Van de brul

Oedipus is een voortvluchtige en belt met zijn gsm vanop de autostrade naar zijn bode. Om maar te zeggen, de Oud-Griekse tragedie van Sofokles is hier wel very much alive and kicking in het hedendaagse. Matthias Van de brul doet dit evenwel zonder expliciet te worden, maar met een grote liefde voor het originele verhaal en de lyriek van de taal.

Van meet af aan – mede door de sterke setting van het claustrofobische ondergrondse Elysée – neemt Van de brul je mee in dit gitzwarte verhaal waarin Oedipus, aanstichter van incest en pest, zijn stad en koninkrijk ontvlucht. Met minimale middelen - enkele bouwconstructiematerialen - en op nauwelijks een luttele vierkante meter worden in vijf bedrijven, vijf settings geschapen, geritmeerd door het refrein van rennende zere voeten schurend op houten planken.

Decor, spel, tekst grijpen hier op elkaar in als versterkende krachten, een aanzuigend zwart gat van schuld en boete. Indrukwekkend zoveel is zeker, maar in zijn zwaarte helt Van den brul soms te veel naar het larmoyante. Het verhindert dat je echt geraakt kan worden, maar je zit vooral te kijken naar de prestatie.

Omwille van de bijzondere wijze waarop Van de brul erin slaagt de Griekse tragedie te actualiseren zonder expliciet te worden maar met een grote liefde voor het originele verhaal en de lyriek van de taal, nomineert de jury gebergte binnen de categorie Sabam Jongtheaterschrijfprijs.

Stil(l) - Tim Taveirne en Loes Swaenepoel

Als twee verwachtingsvolle kinderen zitten ze op een stoeltje. Hij met rode kousjes aan, zij met gele. Het zonlicht valt de lege serre binnen. Hier kan alles nog ontstaan. Zij staat op en begint te dansen door de ruimte, frunnikend aan haar roze bloesje. Alsof ze iets aan hem wil zeggen, maar dat niet in woorden kan. In een paar minuten opent ze een hele belevingswereld, tussen kind en vrouw en weer terug. Je wordt er op slag stil van. Zo zuiver spreekt een dansend lichaam zelden.

Stil(l) is een poëtische, gevoelsmatige performance waarin de intieme band tussen Loes Swaenepoel en Tim Taveirne centraal staat. Beiden tonen zich als beloftevolle kunstenaars, elk op hun eigen terrein. Aan Swaenepoel blijft je blik kleven. Haar spel is diep, ontwapenend en schroomloos. Taveirne ontpopt zich dan weer tot een auteur in spe. Hij zoekt verdienstelijk naar een persoonlijke schrijfstijl die tegelijk concreet, poëtisch en absurd is en die de jury ook graag wil erkennen via een nominatie voor de Sabam Jongtheaterschrijfprijs.

Soms blijft de tekst echter nog wat te cryptisch, net zoals ook de voorstelling nog te sterk naar binnen plooit en niet altijd even helder weet te communiceren. De frisse dynamiek tussen Swaenepoel en Taveirne blijft desondanks charmeren. Ook de afwisseling tussen tekst, muziek en beweging is doordacht en precies. Deze makers weten hoe ze een theatrale vorm moeten kneden.

En verder ...

(Voorstellingen Selectie Jong Werk in alfabetische volgorde)

European Citizen Popsong – Marieke Dermul

Als Belgische inzending het volgende Eurosongfestival halen. De ambitie van Marieke Dermul is op zijn zachtst gezegd ambitieus en al weten we uiteraard dat we dit met een serieuze korrel zout moeten nemen, ze is toch maar lekker tot in Kiev geraakt dit jaar en wie weet volgend jaar Lissabon.

In *European Citizen Popsong* neemt ze je mee op haar reizen door Europa heen. Zogenaamd om een Europees nieuw volkslied te lanceren, maar onderweg leren we vooral de relativiteit van die Europees verbondenheid een beetje kennen.

We zeggen bewust 'een beetje', want we hebben het gevoel dat in de tonnen materiaal die Marieke Dermul het afgelopen jaar verzameld heeft, veel meer zit dan wat er in deze voorstelling uitkomt. Zowel naar vorm, inhoud als in spel laat Marieke nog veel liggen: de wrijving tussen fictie en documentaire, tussen (gespeelde) naïviteit en een inbeukende politieke en maatschappelijke realiteit, tussen crowdpleasing en je publiek ongemakkelijk op de stoel doen schuiven.

Mits goede ondersteuning van een regisseur/dramaturg die Marieke mee het bos door de bomen terug laat zien, kan *European Citizen Popsong* uitgroeien tot een relevant project over Europa en burgerschap de dag vandaag.

In between spaces - Collectief Eland

In *Collectief Eland* verenigen zich drie vrouwelijke makers met een achtergrond in regie, choreografie en creatieve therapie. Het is een ongewone combinatie, maar één die een speelse performance oplevert, waarin het publiek de hoofdrol krijgt. *In between spaces* echter louter beschouwen als een participatief project zou onfair zijn. Katrijn De Cooman, Chloé Geers en Jitse Huysmans weten niet alleen sterke, poëtische beelden te maken, getuige daarvan de spectaculaire openingsscène waarin een sculptuur van stoelen omver wordt geworpen door zowaar een alter ego van The Stig. Ze slagen er ook in om de interactie met het publiek zo te theatraliseren, waardoor je tegelijk binnen en buiten de voorstelling staat.

In between spaces is effectief opgebouwd, in verschillende hoofdstukjes, met veel knip-oogjes naar de kunstgeschiedenis. Het publiek moet onderhandelen tussen kijken en deelnemen, wat uitmondt in een mooie apotheose waarbij het hele publiek verleid wordt tot een collectieve stoelendans. De Cooman, Geers en Huysmans nodigen het publiek uit om gaandeweg te evolueren van 'passieve toeschouwer' naar 'actieve participant' en dat doen ze op een open, niet-dwingende manier die veel inzicht verradt in sociale dynamieken. Tegenover die nobele inzet om het publiek te verbinden, mist de voorstelling nog wat contrast in de uitwerking en blijft het een tikkeltje te naïef en gedwee.

K. – Jeff Aendenboom

K. opent op indrukwekkende wijze. Bij aanvang is het toneel volledig leeg en gebeurt er niets. Na een paar minuten komt de acteur Jeff Aendenboom in ondergoed opgelopen. In een tijdsbestek van minder dan vijf minuten wordt vervolgens in rap tempo de hele setting getransformeerd. In een strakke choreografie vol bravoure voorziet Aendenboom zich van een goudkleurig pak, wordt er een paarse rode loper uitgerold en vallen er enorme glimmende doeken naar beneden met de goudkleurige letter K erop. Behendig door het publiek manoeuvrerend danst en zingt Aendenboom erop los.

Krachtig is het moment waarop hij toeschouwers de hand schudt en toespreekt, maar eigenlijk gefocust is op de rest van het publiek. Wat volgt is een klassieke monoloog van Kreon die Thebe toespreekt na de dood van Polynices en Eteokles. Interessant zijn de verwijzingen naar hedendaagse vormen van demagogie die de maker door de antieke tekst heeft gegeven.

Wel blijft de gestiek soms nog wat los van de inhoud staan waardoor deze regelmatig ondergesneeuwd raakt. Een onderwerp als de kracht van retorica en machtsvertoon hadden baat gehad bij een meer gelaagde aanpak, maar Aendenboom valt op als een sterke fysieke performer met gevoel voor ritme.

Onbenoembaar – Rob Smolenberg en Fabiàn Santarciel de la Quintana

Onbenoembaar van Rob Smolenberg en Fabian de la Quintana, een eerder 'ongewoon duo', slaagt er in om een grote betrokkenheid bij het publiek te creëren. De voorstelling zet in op een onderzoek tussen openheid en pseudo-openheid: een boeiend spanningsveld. Jezelf blootgeven, je maskers af laten vallen; de zoektocht naar authenticiteit blijkt niet gemakkelijk. Een spannend gegeven binnen het theater dat uiteraard live is, maar ook herhaald wordt en daarmee immer op gespannen voet staat met de realiteit.

Sterke passages passeren de revue, zoals de verliefdheid op de lerares, de laatste woorden van oma op het sterfbed en de eindscène waarin getelefoneerd wordt met een geliefde. De noodzaak van de autobiografische ontboezemingen blijven wat onderbelicht en de performers verschillen soms van toon, waardoor de toeschouwer bij momenten hard moet werken om het geheel bij elkaar te krijgen. Niettemin is *Onbenoembaar* een ontwapenende exercitie die de toeschouwer onmogelijk onberoerd laat.

Pretare – Edoardo Ripani

Edoardo Ripani is een theatermaker met een uitgesproken interesse in documentair materiaal en geschiedenis. In *Pretare* nodigt hij een Italiaanse vrouw uit op scène, afkomstig uit het Italiaanse dorpje Pretare, waar een aardbeving de geschiedenis van de plek voorgoed heeft veranderd. Met licht ironische toon opent Ripani de voorstelling waarna hij de opkomst van Silvia Nives Vincitorio aankondigt. Een krachtige, intrigerende verschijning komt op, haar tassen stevig in haar handen klemmend. Ze blijkt geen Engels te spreken en dus zal Ripani moeten mediëren tussen haar en het publiek.

De foto's van het verwoeste Pretare komen als een schok, vertoond via de typische documentaire esthetiek van een overhead projector. Wat volgt is een tekst waarop op allegorische wijze de krachten in de berg worden verwoord. Het geheel eindigt in een poëtische vorm wanneer Ripani en Vincitorio zachtjes dansen naast een klassiek Italiaans gedekte tafel, wit van het stof door het recente natuurgeweld. De jury ziet in Ripani een sterke verhalenverteller en kijkt uit naar zijn toekomstige voorstellingen met documentaire inslag. Wel blijft Pretare nu nog voornamelijk een schets waarbij de verbinding tussen de maker en de stad met zijn dramatische geschiedenis wel erg onderbelicht blijft en daarmee de urgentie onvoldoende voelbaar.

Session - Mathilde Strijdonk

Session is een intrigerende performance met een grote emotionele kracht. Mathilde Strijdonk schreef een ingenieuze score, waarin ze de verbinding onderzoekt tussen ademhaling als fysieke expressie en de emotionele impact ervan. Adem is een graadmeter van de psyche en de staat van ons lichaam. Het brengt tot rust, maar evenzeer is het het eerste wat uit balans geraakt in een situatie van angst of paniek.

Strijdonk leidt ons in een minimalistische, half verduisterde setting langs de syntax van ademhaling. Ze snikt, hijgt, puft, briest, geeuwt, trilt, hapt naar lucht. Soms drijft ze zichzelf tot de grens van de extase en hyperventilatie, maar nooit verliest ze de controle. Haar frêle lichaam begeleidt de score, zoals een dirigent zijn noten temt: soms verstild en fragiel, dan weer explosief en overweldigend. Die choreografische benadering smaakt naar meer. Ook Strijdonks open, zelfbewuste en kwetsbare présence overtuigt. Ze neemt het publiek mee in een somatische ervaring, die onder je vel kruipt. De partituur zelf, die je pas na de voorstelling kan lezen, verradt een zelfstandig en complex onderzoek van een maker die zich niet wil beperken tot wat ze op de schoolbanken heeft geleerd, maar blijft tijdens de sessie soms nog moeilijk leesbaar. In *Session* zien we in elk geval een intelligente, nieuwsgierige maker aan het werk die nog vele richtingen uit kan.

Voor we mensen werden – Bart van de Woestijne

Met *Voor we Mensen Werden* creëerde Bart van de Woestijne een prikkelende conceptuele voorstelling. Bijna een uur lang kijken we naar een paard voorzien van boventitels, die als een soort geleide fantasie de verbeelding van de toeschouwer door de voorstelling gidst. In een collectieve, soms bijna meditatieve oefening, pogen we als toeschouwers even samen te vallen met het krachtige edele dier dat zich onverstoorbaar laat bekijken. De maker stelt niet alleen een oefening in empathie voor, tegelijkertijd legt hij de menselijke behoefte altijd betekenis op zijn omgeving te willen projecteren bloot.

Zo probeert *Voor we mensen werden* de mens tijdelijk uit het centrum te duwen en kan het zo gelezen worden als een kritiek op het antropocentrisme. De jury vond het jammer dat er qua locatie in dit geval niet voor een theaterzaal gekozen is. Omdat de voorstelling aan de klassieke theaterconventies raakt en verwachtingen in vraag stelt, had het baat gehad bij het dier als volledige fremdkörper.

Ondanks het sterke en ook moedige concept, is de jury kritisch over het gebruik van de tekst. Sommige zinnen laten te weinig aan de verbeelding van de toeschouwer over en lijken angst te hebben voor een gebrek aan betekenis. Ook de volgorde leek soms wat lukraak, waarbij de poging ons te vereenzelvigen met het dier en de uitnodiging van de maker allerlei verhalen en betekenissen op het dier te projecteren, voortdurend werden afgewisseld. Zo leek weinig echt te worden uitgewerkt, terwijl andere zinnen juist weer te expliciet waren.

Al met al in de ogen van de jury een krachtige conceptuele voorstelling die de mens confronteert met de verantwoordelijkheid die bewustzijn met zich meebrengt.

*

Oostende, 5 augustus 2017

Patrick Allegaert, voorzitter

Charlotte De Somviele

Lara Staal

Liv Laveyne

Stijn Devillé